

**OBLETNICE
ANNIVERSARI
ANNIVERSARIES**

BOTANIK TONE WRABER – SEDEMDESETLETNIK

Botanika na terenu ne ustavi niti vreme. Utrinek iz ekskurzije v Polhograjske Dolomite jeseni 2008, ki je bila del simpozija, prirejenega slavljencu v čast. (Foto: B. Frajman)

Slovenski botanik Tone Wraber je letos dopolnil 70 let. Zdi se mi, da smo še nedavno praznovali njegovo šestdesetletnico, toda čas neusmiljeno teče naprej. Moj namen ni le, da se profesorja Toneta Wraberja spomnimo ob življenjskem jubileju, marveč tudi, da opozorim na bogato in vsestransko delovanje botanika, ki je bil in še vedno je moj botanični učitelj.

Profesor Wraber se je rodil 4. marca 1938 v Ljubljani v intelektualno bogatem okolju. Njegov oče je bil znani slovenski fitocenolog dr. Maks Wraber. Prav gotovo je to vplivalo na njegovo nadaljnjo pot, saj se je Tone "okužil" z ljubeznijo do rastlinskega sveta že zelo zgodaj. Represija takratne politike je utesnjevala svobodnejšega duha in drugačne nazore Tonetove družine. Kot otrok je doživel stiske; to pa je morda še podžgalo Tonetovo željo in silo k čim širši in čim globlji izobrazbi in razgledanosti, ki jo mlajši kolegi danes tako občudujemo pri njem. Njegov vodnik po naravi je bil poleg očeta tudi njegov skavtski učitelj, profesor Pavel Kuna-
ver - Sivi Volk. Odtod tudi posebna ljubezen do gora, ki so Tonetu še vedno zelo blizu.

Po maturi 1956 na klasični gimnaziji v Ljubljani je v letih 1956–61 študiral biologijo na Ljubljanski univerzi. Po diplomi se je najprej zaposlil kot kustos v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Že leta 1963 je izšel njegov vodnik "Naše zaščitene rastline", prvo pomembnejše delo botaničnega naravovarstva do tedaj. Leta 1968 je bil imenovan za asistenta v Botaničnem vrtu

Ljubljanske univerze. To je bilo obdobje številnih terenskih ekskurzij po Sloveniji, katerih rezultat so bile nove najdbe za floro Slovenije in številna nova nahajališča redkih vrst. Profesor Wraber je skrbel za vestno in stalno zbiranje herbarijskega materiala za herbarijsko zbirko Ljubljanske univerze. O tem se prepričamo, če se nam ponudi priložnost brskati po herbarijskih polah: med posušenimi rastlinami, ki jih je zbral prof. Wraber, je sled prehojenih kotičkov po vsej Sloveniji in Balkanu pa vse do Afrike in Himalaje. Leta 1973 je Tone Wraber začel univerzitetno kariero kot asistent, danes pa je upokojeni redni profesor za taksonomijo rastlin in fitocenologijo. Upokojil se je pred tremi leti.

Profesorju Wraberju je bogato poznavanje jezikov in stroke omogočalo daljša študijska bivanja v tujini. Naj omenim, da se je že kot komaj triindvajsetleten mladenič izpopolnjeval pri ustanovitelju srednjeevropske fitocenološke šole, profesorju Braun-Blanquetu v Montpellieru v Franciji. Daljši čas je deloval na univerzi v Trstu pri vodilnem italijanskem botaniku Sandru Pignattiju, pod čigar mentorstvom je izdelal tudi doktorsko disertacijo o vegetaciji skalnih razpok v Julijskih Alpah leta 1972.

Z eksotičnimi ekskurzijami je začel že leta 1969, kot udeleženec jugoslovanske odprave na Anapurno, in 1972 na Makalu, večkrat je obiskal Nepal. Med čezmorskimi ekskurzijami je bila še posebno uspešna tista v Centralnoafriško republiko. Profesorju Wraberju ni tuja niti (pol)eksotika naše nekdanje skupne države – veliko energije in časa namreč posveča raziskovanju flore Balkana, predvsem Srbije, posebej Kosova, Makedonije in Črne gore, ter v zadnjih letih tudi Albanije. Profesor Wraber je nam, študentom, odkrival botanično najslabše poznane in najbolj zakotne predele takratne Jugoslavije; vselej pa je bil tudi vir podatkov o zgodovini, etnologiji in kulturi območja, skozi katerega smo potovali.

Če so ena izmed Wraberjevih ljubezni Alpe, je druga prav gotovo Mediteran. Po mami je Primorec in odličien poznavalec družbenih razmer v Istri, na Primorskem in v zamejstvu. V sedemdesetih in osemdesetih letih je botanično "ponovno odkril" Slovensko Istro: Osp, Strunjan in Ronek, Steno in Sv. Štefan v dolini Dragonje, Sečoveljske soline, Sv. Katarino pri Ankaranu, Kubed ... Da so ti enkratni ambienti danes zakonsko zavarovana območja, je tudi njegova zasluga. Slovenska zahodna meja ga ne zanima le botanično, marveč tudi z jezikovnega, narodnostnega in kulturnega stališča.

Tone Wraber je opisal nekaj za znanost novih taksonov (npr. *Gentiana lutea* subsp. *vardjani*, *Solenanthis krasničii*), drugim je revidiral taksonomski status, našel je desetine novih vrst za floro Slovenije in nova nahajališča redkih in še bolj redkih vrst. Pri tem pa ne smemo pozabiti na Toneta Wraberja kot izkušenega fitocenologa klasične šole, ki se ukvarja predvsem z združbami nad gozdno mejo, s skalnimi razpokami in z melišči.

Tone Wraber je bil moj mentor (in seveda tudi številnim drugim slovenskim botanikom) pri srednješolski raziskovalni nalogi, diplomski, magisteriju in doktoratu. Njegova predavanja so bila vselej odlično pripravljena, podkrepjena z diapozitivi z vseh koncev sveta, obogatena z zanimivostmi, vendar ne na škodo podrobnosti in dejstev, ki so pri taksonomiji nujna. Na terenskih vajah je vsak študent odnesel toliko, kot ga je zanimalo, poleg botaničnih zanimivosti, pa je profesor Wraber vselej natosil še kup zgodovinskih in krajevnih zanimivosti. Še leto dni ni od tega, ko je pri nas v Mariboru predaval študentom o Snežniku: ta gora ga zelo zanima še posebno zadnja leta, po odhodu v pokoj. O njeni flori in vegetaciji je objavil vrsto prispevkov v znanstveni in poljudni literaturi.

V svoji dosedanji karieri je bil urednik ali član uredniškega odbora Proteusa, Scopolije, Varstva narave, Hladnikije, koprskih Analov idr. Je tudi predsednik Botaničnega društva Slovenije, ki ima zamatke v vsako-

letnem srečanju slovenskih botanikov; ta srečanja je spodbudil in organiziral prav profesor Wraber.

Je tudi aktiven član številnih mednarodnih združenj, njegova bogata bibliografija – če se omejimo le na strokovno in znanstveno – pa posega na področja floristike, taksonomije, botanične zgodovine, fitocenologije in varstva narave. Po padcu enopartijskega sistema je bil tudi nosilec pomembne visoke funkcije prorektorja Ljubljanske univerze.

Po upokojitvi se je prof. Wraber s soprogo preselil iz stanovanjskega bloka v središču Ljubljane v hišo v Polhovem Gradcu. Prav simbolično, saj je Polhov Gradec zaradi Blagajevega volčina botanično znamenit kraj! V čast in veselje mi je, da ob sedemdesetletnici zaželim profesorju Tonetu Wraberju enakega poleta in energije, kot ju je imel doslej, zdravja, ustvarjalnosti in veliko lepih trenutkov v naravi, tudi na domačem vrtu.

Mitja Kaligarič